

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою професійного спрямування
«Економіка та стратегія розвитку підприємства»
(назва освітньої програми)

на тему: «Підвищення ефективності використання інтелектуального капіталу підприємства» (на прикладі ТОВ «КМД «Камбіо»»
(назва теми)

Виконавець:

студент центру заочної та вечірньої форм
навчання

Котець Каріна Геннадіївна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

д. е. н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

Літвінов Олександр Сергійович
прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток підприємства прямо пропорційний не тільки сталим законам господарювання, конкурентоспроможності, управління, а ще пов'язаний з ефективним використанням інтелектуального капіталу. Інтелектуальний капітал є рушійною силою розвитку підприємства в майбутньому. Одним із важливих компонентів сталого розвитку підприємства є ринкові відносини. Саме ринкові відносини вимагають рушійної сили щодо удосконалення інтелектуального капіталу підприємства. Це дасть підприємству посилити зовнішній вплив на ринок в цілому та посилить вигоду в майбутньому. Наявність постійного піднесення інтелектуального капіталу стає фактором стійкого зростання підприємства на ринку.

Саме тому, актуальність теми визначається в розробці та пошуку нових рішень щодо удосконалення системи розвитку інтелектуального капіталу на підприємстві, задля високої стійкості на ринку. Конкурентні переваги підприємства несуть в собі подальший розвиток в майбутньому підприємства. В сучасних умовах, задля того аби бути стійким на ринку, потрібно генерувати нові шляхи удосконалення господарської діяльності. Варто відмітити, що в останній час спостерігається пріоритетність саме в потужному розвитку складових інтелектуального капіталу. Саме тому, інвестиції в нематеріальні, неявні активи є запорукою успішного, сучасного підприємства.

Значний внесок у розвиток інтелектуального капіталу та управління підприємством принесли ряд відомих вчених: В. Геєць, О. Грішнова, Б. Леонтьєв, Т. Стюард, Л. Мельник, Е. Брукінг, О. Кендюхов.

Водночас, до сьогодні дана тема потребує аналізу, теоретичного узагальнення до визначення сутності інтелектуального капіталу та алгоритму його оцінювання. Тож нами була обрана саме ця проблематика дослідження, адже інтелектуальний капітал забезпечує підприємству сталий розвиток.

Саме тому, все це актуалізує тему дослідження, визначає вибір мети та завдань цього дослідження.

Метою дослідження стало теоретичне та практичне дослідження підвищення ефективності використання та відтворення інтелектуального капіталу підприємства.

Завдання дослідження:

1. Описати теоретичні аспекти визначення сутності, ролі та значення підвищення ефективності використання інтелектуального капіталу, складових інтелектуального капіталу та проаналізувати методологічні засади оцінювання інтелектуального капіталу промислових підприємств.
2. Провести аналітичне дослідження підприємства ТОВ «КМД «КАМБІО».
3. Проаналізувати сферу діяльності підприємства та провести аналіз внутрішнього середовища і рівня прибутковості, зробити оцінку стану інтелектуального капіталу ТОВ «КМД «Камбіо».

4. Запропонувати рекомендації щодо підвищення ефективності використання ТОВ «КМД «КАМБІО», за рахунок використання інтелектуального капіталу.
5. Обґрунтувати використані засоби, щодо підвищення прибутку за рахунок інтелектуального капіталу.

Об'єктом дослідження стали підвищення ефективності використання та відтворення інтелектуального капіталу підприємства.

Предметом дослідження є розробка теоретико-методичних й практичних засад підвищення ефективності використання і відтворення ІКП.

Методи дослідження є метод виявлення ізольованого впливу факторів, модель для детермінованого аналізу, а саме мультиплікативна модель, витратний метод оцінки інтелектуального капіталу.

Інформаційна база дослідження є офіційні статистичні матеріали, спеціальна економічна література, періодичні видання, монографії, інтернет-джерела, внутрішня інформація підприємства ТОВ «КМД «КАМБІО».

Структура та обсяг роботи. Наукова робота має три розділи та складається з 81 сторінок основного матеріалу. В роботі основного матеріалу наведено 30 таблиць, 2 рисунка і 6 формул. Загальний обсяг роботи становить 84 сторінки. Слід звернути увагу на додатки до дипломної роботи, де представлена актуальна організаційна структура підприємства ТОВ «КМД «КАМБІО» та Патент Васильковського І. І. на корисну модель будівельної системи з блоків. При написанні наукової роботи було використано п'ятдесят літературних джерел.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи опубліковано статтю і тези конференції:

1. Котець К.Г. Оцінка стану інтелектуального капіталу на прикладі ТОВ «КМД «КАМБІО». *Науковий вісник. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом.* 2022. № 36. С. 162-165.
2. Котець К.Г. Збільшення обсягу прибутку підприємства за рахунок використання інтелектуального капіталу. *Збірник тез учасників підсумкової науково-практичної студентської конференції ОНЕУ «Сучасні виклики економіки», 2022. С 45-46.*

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Теоретичні аспекти визначення сутності та оцінювання інтелектуального капіталу*» розглянуто сутність у першому розділі розглядаються теоретичні аспекти визначення сутності та оцінювання інтелектуального капіталу, методологічні засади оцінювання інтелектуального капіталу підприємств.

У другому розділі «*Аналітичне дослідження інтелектуального капіталу ТОВ «КМД «Камбіо»*» проаналізовано проаналізовано стан фінансового-господарської діяльності ТОВ «КМД «Камбіо», проведена оцінка стану та ефективності використання інтелектуального капіталу.

У третьому розділі *«Рекомендації щодо підвищення ефективності використання інтелектуального капіталу ТОВ «КМД «Камбіо»»* запропоновано комплекс заходів з підвищення ефективності інтелектуального капіталу ТОВ «КМД «Камбіо»: проведення ребрендингу торгових марок, впровадження загальної ERP-системи, впровадження нової програми навчання. Було проведено розрахунки, які свідчать про ефективність запропонованих заходів.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. В науковій роботі було розглянуто певний ряд точок зору вчених, щодо визначення поняття інтелектуального капіталу. Цей термін було розглянуто з позицій економіки знань. Інформація про інтелектуальний капітал (ІК) набула важливості, оскільки вона розглядається як невід'ємна частина процесів створення цінності фірм. Матеріальні активи для підвищення продуктивності та стратегії на рівні фірми. Сьогодні сучасні фірми більше покладаються на ІК, щоб зберегти свою конкурентну перевагу. Для ілюстрації: долар, інвестований у дослідження та розробки, збільшує в середньому поточний і майбутній операційний прибуток на два долари. А оцінка підприємств, які мають дохід від роялті від патентів, вища, ніж оцінка підприємств без ліцензійних патентів, тому що інвестори вважають, що якість і перспективи підприємств, які мають можливість ліцензувати патенти, вищі.

ІК є ключовим фактором розвитку науки, техніки, технології в цілях створення конкурентоспроможного виробництва. Дані проблематиці приділили значну частину життя ряд відомив вчених, що наведені в першому розділі дипломної роботи, саме завдяки дослідженням стовно походження терміну «інтелектуальний капітал» вдалося дійти до єдиного визначення.

2. Досить велику увагу надається видам основ оцінювання інтелектуального капіталу. Якісна оцінка ІК підприємства в подальшому дасть розуміння щодо іншого аналізу показників. Було розглянуто три основних метода оцінки інтелектуального капіталу:

- ринковий метод;
- витратний підхід;
- дохідний підхід.

Важливим фактом є те, що для оцінки впливу інтелектуального капіталу було використано модель детермінованого аналізу. Таким чином, вартість ІКП прямо впливає на чистий прибуток. Зауважимо той факт, що завдяки оцінці ІКП створюється нова ринкова вартість та конкурентна перевага підприємства. Відзначимо, що ефективність відтворення інтелектуального капіталу є важливим показником, саме цей показник впливає в подальшому на впровадження заходів, щодо підвищення вартості інтелектуального капіталу. В подальшому, цей фактор спричиняє ріст

прибутку підприємства, що є певною можливістю для успішного функціонування сучасного підприємства.

3. Значну частину роботи займає практична частина. Було надано рекомендації та зауваження, щодо підвищення ефективності використання ІКП, в тому числі як наслідком впровадження заходів – максимізація прибутку підприємства. По-перше було проведено загальний аналіз фінансових показників діяльності підприємства.

Валова рентабельність продукції на 2021 рік склала 83,42%. Даний показник порівнюючи його, з 2018 роком є негативним та становить спад на 15,02%. Рентабельність продаж на 2021 рік порівняно з 2018 роком зменшилась на 3,81%.

Рентабельності активів показує здатність підприємства породжувати прибуток, інше кажучи це індикатор дохідності та ефективності діяльності підприємства. З 2018 року по 2021 рік спостерігається не значний ріст рентабельності активів. Так цей показник збільшився на 0,72%.

КМД «Камбіо» є фінансово залежним підприємством. На 2021 рік порівняно з 2018, коефіцієнт залежності показник вдалося знизити на 1,22. Критичне значення показника дорівнює 2. Таким чином, ми спостерігаємо, що підприємство залежне від долі залучених коштів. Коефіцієнт фінансової автономії на ТОВ «КМД «Камбіо» на 2021 рік склав 0,57, що свідчить про те, що власні джерела фінансування підприємства в більшій частині сформовані за рахунок власних коштів

Наступним етапом було здійснено розрахунок показників ефективності інтелектуального капіталу та оцінку стану інтелектуального капіталу ТОВ «КМД «КАМБІО» в період за 2018 –2021 роки. Розрахувавши показники ефективності можна дійти до висновків, що інтелектуальний капітал ТОВ «КМД «Камбіо» потребує розвитку. Проаналізувавши показник віддачі ІК за період діяльності підприємства з 2018 - 2021 роки, спостерігається різкий спад даного показника у 2021 році, це свідчить про зовнішній показник впливу, а саме пандемію, яка вплинула на ІК підприємства. Стосовно інших показників спостерігається також негативна тенденція, що сигналізує про подальші вкладення в розвиток інтелектуального капіталу.

Основними причинами, які гальмують розвиток інтелектуального капіталу є недостатньо сформована інноваційна активність. Незважаючи на недоліки, можна зробити висновки, що вітчизняні підприємства зацікавлені в розвитку інтелектуального капіталу та ладні його розвивати, прикладом є ТОВ «КМД «КАМБІО». Було запропоновано провести заходи щодо ребрендингу торгових марок та впровадження нової електронної системи для узагальнення даних.

Завдяки ребрендингу вийшло підвищити обсяги реалізації продукції, а саме модернізації торгових марок на підприємстві. При впровадженні даного заходу спостерігаємо ріст вартості капіталу відносин на 1582,41 тис. грн., та як наслідком цього збільшення прибутку від реалізації.

Другим заходом, щодо збільшення обсягу прибутку підприємства завдяки інтелектуальному капіталу стало удосконалення інтелектуально-

технологічного капіталу ТОВ «КМД «Камбіо». Задля збільшення долі інтелектуально-технологічного капіталу було впроваджено ERP-систему, витрати на яку становили 1400 тис. грн., а період окупності склав 2 роки. Завдяки впровадженню автоматизованої системи збільшилась доля інтелектуально-технологічного капіталу. Впровадження ERP-системи здатно скоротити ряд професій та повністю автоматизувати (спростити), організацію підприємницької діяльності. Стосовно третього заходу, а саме підвищення кваліфікації працівників ТОВ «КМД «Камбіо» вдалося збільшити вартість людського капіталу на 271 тис. грн., що також вплинуло позитивно на прибуток. Прибуток виріс на 102,7 тис. грн. Розрахувавши показники ефективності вже враховуючи заходи, які були впроваджені можна дійти до висновків, що спостерігається швидкий ріст інтелектуального капіталу порівняно з прибутком. Зауважимо, що впроваджені заходи націлені на довгострокову перспективу, що в подальшу призведе до значного росту прибутку, що спричинить і ріст ефективності показників. Таким чином, якщо значну кількість часу ми приділяємо увагу та інвестуємо в розвиток інтелектуального капіталу, тим краще віддача та прямий вплив на показники. Саме за розвитком інтелектуального капіталу стоїть майбутнє вітчизняних підприємств та організацій в цілому.